UUTISET

Lisälasku olisi kaatanut kunnan talouden. Olisimme käytännössä menettäneet oman päätösvaltamme siihen, miten ja millaisia palveluita kuntalaisille tarjotaan. **KUNNANVALTUUSTON PUHEENJOHTAJA JUHA KAISTINEN, MUURAME**

Tutkijat haluavat sote-kuluille selvät suitset

Yhteiskunta ei kestä, ellei toimintaa tehosteta.

Aalto-yliopiston tutkijoiden mielestä sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistus ei säästä mitään, ellei menoille laiteta kattoa. Mittarina tulisi käyttää tehokkaimpia alueita ja laskelmien pohjana tulevia tarpeita ja tavoitteita.

”Jos menolaskelmat tehdään nykyisten menojen mukaan, mihin uudistusta edes tarvitaan?” professorit **Teemu Malmi** ja **Erkki Vauramo** kysyivät tiistaina Helsingissä.

Heidän mielestään nyt tehokkaasti ja edullisesti palvelut tuottaneiden kuntien ei pidä joutua maksamaan niiden viuluja, joilta kulut ovat ”karanneet lapasesta”.

Tutkijoiden mukaan pelkkä sairastavuus ei selitä menoheittoja, vaan erilainen tapa järjestää palveluita. Sen näkee, kun katsoo sairastavuus- ja kustannuskarttoja: kulut ovat monin paikoin pienemmät niissä kunnissa, joissa sairastetaan paljon.

Yhteiskunta ei kestä, ellei toimintaa myös tehosteta, he huomauttavat. Sote-kustannukset kasvoivat vuosina 2000–2013 peräti 110 prosenttia ja inflaatio huomioon ottaenkin 67 prosenttia. Bruttokansantuote kasvoi vain 48 prosenttia.

Hallituksen lakiesityksessä sote-rahoitus perustuu kunnan asukaslukuun ja sairastavuuteen, ja se sopii tutkijoillekin. Menot pitäisi kuitenkin mitoittaa eli rajoittaa tehokkaimpien alueiden mukaan, jotta tuotantorakenteet muuttuvat ja säästöjä myös syntyy.

Tehokkain on ollut Etelä-Karjalan sairaanhoitopiiri Eksote, jossa käyttökustannukset asukasta kohti ovat olleet 3 674 euroa. Se on yli tuhat euroa vähemmän kuin tehottomimmassa mutta maan toiseksi terveimmässä eli Vaasan sairaanhoitopiirissä. Siellä asukaskohtainen kustannus on ollut 4 761 euroa.

Koko maan keskiarvo oli 4 145 euroa vuonna 2013.

Tutkijoiden mukaan Vaasan ja Eksoten eroja selittää ennen kaikkea laitoshoito: Vaasassa on paljon vuodeosastopaikkoja, kun taas Eksote on purkanut laitoshoitoa ja panostanut kuntoutukseen ja kotihoitoon.

Suomessa on laitospaikkoja ylipäätään noin 20 000 liikaa verrattuna omiin tavoitteisiimme ja muihin Pohjoismaihin.

Malmin mukaan erot kertovat siitä, että tekemällä asioita eri tavalla voidaan säästää rahaa.

Säästöjä voidaan saada 1,8–2,6 miljardia euroa ilman, että palveluiden tasoon puututaan oleellisesti, professorit huomauttavat.

Kymmeneksen pienempi henkilöstö tuottaa kahden miljardin säästöt. Se ei edellytä irtisanomisia, sillä hoitoalaa kohtaa pian luonnollinen poistuma eli mittava eläköityminen.

Poliitikkojen tehtävänä on päättää, mihin rima asetetaan. Jo maan keskiarvoon tähtäämällä saadaan valtakunnallisesti miljardin säästöt. Tiukentamalla menorajaa säästöt kasvavat.

Mallin rahoitus tulisi kahta kautta: kunnilta kerätään perusmaksu ja sen päälle lisämaksu, jos palvelurakenteesta tai -tasosta halutaan tavoiteltua korkeampi.

”Haja-asutusalueita” eli Lappia, Kainuuta ja Pohjois-Karjalaa koskisi poikkeus eli niiden kalliimmat palvelut katettaisiin ylimääräisellä, valtakunnallisella maksulla.

Tutkijat laittaisivat sote-kulukurille myös aikarajan ja kieltäisivät sote-alueilta mahdollisuuden ottaa velkaa.

Aalto-yliopiston tutkimuksen rahoitti Kunnallisalan kehittämissäätiö Kaks sekä yhdeksän sairaanhoitopiiriä.

EIJA MANSIKKAMÄKI

Ulkoistamiset vauhdissa pienissä kunnissa

Moni kunta miettii nyt sosiaali- ja terveyspalveluidensa (sote) ulkoistamista vuosiksi eteenpäin, koska pelkää tulevien suurten sote-alueiden keskittävän palveluita ja vievän lähipalvelut syrjäseudulta.

Sote-palvelunsa ovat jo ulkoistaneet Juupajoki, Tohmajärvi, Puolanka, Rääkkylä ja Mänttä-Vilppula.

Vuoden alusta mukaan liittyivät Kärsämäki, Rantasalmi, Pyhtää ja Parkano.

Vähintään mietintävaihe tai jo kilpailutus on menossa ainakin Pieksämäellä, Jämsässä, Jämijärvellä, Ikaalisissa, Sysmässä, Vimpelissä ja kokonaisena kuntayhtymänä Kuortaneella, Alavudella, Ähtärissä ja Soinissa.

Ulkoistusta ovat lisäksi selvittäneet ainakin Evijärvi, Lappajärvi, Kauhava, Pukkila ja Merikarvia, mutta omaa toimintaa on päätetty jatkaa.

Ulkoistamisen tehnyt Pyhtää uskoo säästöihin ja terveysaseman monipuolisempiin palveluihin.

Jämsässä taas lääkärit epäilevät, että ulkoistaminen huonontaa palvelun laatua, jos erikoislääkärit korvataan vasta erikoistuvilla lääkäreillä, ennaltaehkäisevästä työstä säästetään ja palvelut pirstaloituvat.

Sosiaali- ja terveysministeriö ei kuntien puuhista pidä, sillä sopimukset yksityisten yritysten kanssa sekoittavat sote-uudistuksen toteutumista. Valtio on myös varoittanut kuntia kahden laskun loukusta: sote-alueen ja lääkärifirman.

Ministeri **Susanna Huovisen** (sd.) arvion mukaan kuntien ulkoistamissopimusten pitäisi olla tuplamaksun välttämiseksi voimassa, kun sote-laki vahvistetaan, näillä näkymin helmi–maaliskuussa.

EIJA MANSIKKAMÄKI

Kuntien sote-palvelujen ulkoistus

Palvelut ulkoistettu

1. **Puolanka** (2 878 as.)
2. **Kärsämäki** (2 721 as.)
3. **Parkano** (6 836 as.)
4. **Mänttä-Vilppula** (10 898 as.)
5. **Juupajoki** (2 039 as.)
6. **Pyhtää** (5 384 as.)
7. **Rantasalmi** (3 872 as.)
8. **Rääkkylä** (2 467 as.)
9. **Tohmajärvi** (4 876 as.)

Ulkoistaminen meneillään

10. **Kuortane** (3 819 as.)
11. **Soini** (2 284 as.)
12. **Alavus** (12 228 as.)
13. **Ähtäri** (6 271 as.)
14. **Jämsä** (22 138 as.)
15. **Sysmä** (4 139 as.)
16. **Pieksämäki** (19 288 as.)

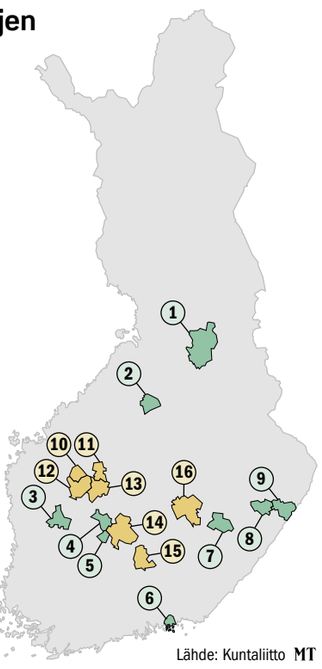

Lähde: Kuntaliitto MT

JUHA SORRI

SDP:n kunnanvaltuutettu Juha Kaistinen (seisaallaan) johti puhetta Muuramen kunnanvaltuuston kokouksessa, jossa päädyttiin yksimielisesti palveluiden yhtiöittämisen kannalle. Etualalla hallintojohtaja Sami Niemi.

Muuramen sote-palvelut yhtiöitetään

Valtakunnallinen sote oli tekemässä kunnasta maksumiehen

Muuramen kunnanjohtaja Ari Ranta-aho näkee, että yhtiöittämispäätös on kunnalle uusi mahdollisuus.

MUURAME (MT)

Muuramen kunnanvaltuusto päätti maanantaisessa kokouksessaan perustaa kunnan 100-prosenttisesti omistaman yrityksen, jonka toimialana on tuottaa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita.

Esityksen mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu siirretään perustettavalle yritykselle 1.1.2016–31.12.2025 väliseksi ajaksi.

Samalla kunta irtautuu Jyväskylän terveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta.

Jo aiemmin syksyllä Muuramessa alettiin selvittää terveyspalveluiden rakenteita, kuten kunnan roolia Jyväskylän terveydenhuollon yhteistoiminta-alueessa Jytessä.

Päätösvalta halutaan pitää omissa käsissä

Viesti sosiaali- ja terveysministeriöstä oli sen suuntainen, että Muuramen kunnalle kertyy uuden sote-mallin myötä tuntuvasti lisäkustannuksia.

”Arviolta 400 euron lisäkulut asukasta kohden tarkoittaisivat Muuramen kokoisessa kunnassa yhteensä neljän miljoonan euron laskua”, kertoo kunnanjohtaja **Ari Ranta-aho**.

Muuramessa todettiin, että esitetty järjestämislakimalli veisi kunnalta tosiasiallisesti mahdollisuuden vaikuttaa kuntalaisille tuotettavien palveluiden laatuun ja saatavuuteen.

”Kävi selväksi, että nykytilanteessa voimme turvata palvelut kuntalaisille käytännössä vain yhtiöittämällä”, sanoo talous- ja henkilöstöjohtaja **Jukka Kaistinen.**

”Lisälasku olisi kaatanut kunnan talouden. Olisimme käytännössä menettäneet oman päätösvaltamme siihen, miten ja millaisia palveluita kuntalaisille tarjotaan”, kertoo kunnanvaltuuston puheenjohtaja **Juha Kaistinen** (sd.).

”Mikro-sote” on ensimmäinen Suomessa

Muuramen oma ”mikro-sote” on ensimmäinen laatuaan Suomessa.

”Jotkin kunnat ovat yhtiöittäneet palvelunsa yksityisille yrityksille, mutta kunnan kokonaan sataprosenttisesti itse omistamia sote-yrityksiä ei ole muita”, Kaistinen kertoo.

”On ollut kiire tehdä ratkaisuja. Lainvoimaiset päätökset soteen liittyen oli tehtävä nyt, sillä aikaa on vähän”, hallintojohtaja **Sami Niemi** sanoo.

Muuramen yhtiöittämisratkaisussa riittää vielä selvitettävää ja keskeneräisiä asioita. Niitä pitää työstää lähikuukausina ja myös sen jälkeen, kun yritys on toiminnassa.

”Suurin uhka meille on kuitenkin se, ettei tehdä mitään. Tämä on mahdollisuutemme”, kunnanjohtaja Ranta-aho korostaa.

Aikaikkuna kuntien omien sote-ratkaisujen tekemiselle on umpeutumassa maaliskuussa, jolloin eduskunnan on määrä hyväksyä uusi sote-lainsäädäntö.

JUKKA KOIVULA

Suomesta tavoitellaan ravinteiden kierrätyksen mallimaata

Varsinais-Suomen elykeskuksessa on käynnistymässä on ravinneneutraalien kuntien hanke. Siinä kehitetään malli ja pilottisovellus ravinteiden mahdollisimman tehokkaaksi hyödyntämiseksi.

Tarkoitus on vähentää Itämeren ravinnekuormitusta ja säästää uusiutumattomia luonnonvaroja, erityisesti fosforia.

Tavoitteena on kerätä kokemuksia niin kotimaiseen kuin kansainväliseen käyttöön.

Hankkeeseen osallistuu kuntia myös Satakunnasta.

Tehokas hyödynnys tavoitteena

Kuntien lisäksi tärkeä rooli on teollisuuden toimijoilla, maataloustuottajilla, muilla ravinteita tuottavilla ja käyttävillä toimijoilla sekä kotitalouksilla.

Tavoitteita asetetaan ainakin jätevedenpuhdistamojen lietteiden ravinteille, teollisuusravinteille sekä kotieläin- ja kasvinviljelytilojen, haja-asutuksen jätevesien ja biokaasulaitosten ravinteille ja niiden hyötykäytölle.

Myös hankintojen ympäristönäkökohtia nostetaan esiin.

Ravinteiden kierrätyksen tehostamisen tulee olla taloudellisesti kannattavaa ja ympäristön ja luonnonvarojen kestävän käytön mukaista.

Korvamerkittyä rahoitusta

Maa- ja metsätalousministeri **Petteri Orpo** (kok.) ja ympäristöministeri **Sanni Grahn-Laasonen** (kok.) lupaavat korvamerkittyä rahoitusta kiertotalouden edistämiselle ravinteiden kierrätyksessä.

Rahoitusta on saatavilla alkuvuoden aikana käynnistyvästä uudesta Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmasta sekä ravinnekierrätysohjelmasta eli Raki-ohjelmasta.

Ministeri Orpo sanoo, että pitkäjänteinen työ vesien suojelemiseksi on saanut aikaan tuloksia.

Esimerkiksi peltojen lannoituksessa on hänen mukaansa edetty.

Ravinteiden kierrätystä on kuitenkin tehostettava etenkin alueilla, joilla on paljon kotieläintiloja.

”Tavoitteena on tuottava, luonnonvaroja viisaasti käyttävä kotimainen ruuantuotanto, jonka laatuun kuluttaja voi luottaa”, ministeri Orpo linjaa.

Raki-hankkeissa on kehitetty uusia lannoitevalmisteita ja -menetelmiä tavoitteena Saaristomeren valuma-alueen kuormituksen vähentäminen.

”Tulokset ovat olleet lupaavia. Uudet teknologiat voivat tuoda tuloksia vesiensuojeluun ja innovatiiviseen ravinteiden kierrättämiseen. Seuraava askel on, että parhaat käytännöt saadaan leviämään”, Grahn-Laasonen sanoo.

Itämereen ja sen valuma-alueeseen kohdistuva ja valtiosopimukseen perustuva yhteistyö tapahtuu Itämeren suojelukomission, Helcomin kautta.

MAIKKI KULMALA

Karjanlannasta ravinnetiivisteitä

UPM:n Rauman-tehtaan jätevedenpuhdistamo on korvannut vuodesta 2013 lähtien puhdistusprosessissa tarvitsemansa tarvitsemansa urean ja fosforihapon varsinaissuomalaisen Biovakan tuottamalla ravinneliuoksella.

Biovakka Oy:n kehittämässä menetelmässä biokaasun tuottamiseen käytettävän karjanlannan ja ravinnepitoisen jätteen fosfori ja typpi pystytään ottamaan talteen ja jalostamaan edelleen hyödynnettäviksi tuotteiksi.

Yrityksen mukaan menetelmä voi vähentää merkittävästi maatalouden vesistöpäästöjä.

Menetelmälle on Biovakan arvion mukaan kysyntää myös maamme rajojen ulkopuolella.

Yrityksen perustivat vuonna 2004 joukko varsinaissuomalaisia viljelijöitä käsittelemään tilojensa sikaloiden lietteet.

JUHANI REKU